

FNSiN

NOS

Nr 3 2023 Årgång 45

Medlemsorgan för Föreningen Natur och Samhälle i Norden

FNSiN grundades år 1973

Ur föreningens stadgar:

”§2 Föreningen skall samla intresserade av natur och samhälle i Norden till allsidiga studier därav. Genom studieverksamhet, föreläsningar, exkursioner och publikationer skall Föreningen sprida kunskap om natur och samhälle med huvudinriktning på Norden. Föreningen är en religiöst och partipolitiskt obunden ideell förening.

§3 Föreningens huvudsakliga intresseområden är Danmark, Finland, Färöarna, Grönland, Island, Norge, Sverige och Åland samt områden med historisk eller annan anknytning till länderna i Norden.”

FNSiN samarbetar med Studieförbundet Vuxenskolan och med andra föreningar. FNSiN ingår i Förbundet för Ekoparken. (Stadgar och mer information finns på hemsidan.)

Föreningens symbol (logga eller bomärke) är en plan över Ismanstorps fornborg, men man kan också se den som en trädstam i genomskärning (alltså natur och samhälle).

Medlemsbladets namn, NOS, kommer av natur och samhälle. I regel finns på framsidan en bild av en nos i någon form (mule, tryne, näbb, nos ...) och på baksidan ofta, i mån av plats, något som har med samhälle att göra.

Styrelse

Ordförande:

Eric Bolander
072 318 12 25
eric.bolander@telia.com

Vice ordförande:

Soili Bisi-Ström
08-191252; 072 992 16 69
soibis@outlook.com

Sekreterare:

Camilla Berg
camillaberg8888@gmail.com

Kassör, webbansvarig:

Eva Bolander
eva.bolander@telia.com

Programansvarig:

Nina Bohigas
070 454 77 24
Nina_bohigas@hotmail.com

Övriga ledamöter:

Bente af Edholm
bente.fnsin@gmail.com

Mikael Johansson
swoosh695@gmail.com

Katarina Wicksell
signekatarina@hotmail.com

PROGRAM

Förslag på programpunkter sändes till

Nina Bohigas:

programansvarig@fnsin.nu

NOS

Redaktion:

Soili Bisi Ström
Anders Schærström

Ansvarig utgivare :

Anders Schærström,
08-758 30 03; 070-693 91 28,
anders.schaerstrom@telia.com

Material till NOS skickas till:

nos.fnsin@gmail.com

ISSN: 0348-7970

NOS utkommer 4 ggr/år.
Manusstopp 1 dec/mars/juni resp. sept.

Tryckt hos: FOI

Framsidan: En sjungande koltrast i Nântunaskogen Foto: Claes Göran Ström
Baksidan: ”Bro, bro, breda, bronan ligger nere ...”
Foto: Erik Elvers

Föreningens hemsida:

www.fnsin.nu

e-post: info@fnsin.nu

Medlemsavgiften 2023

Fullbetalande medlem: 160 kr

Ny medlem efter 1/7: 80kr

Familjemedlemmar (oavsett antal) 80kr

Betalas till plusgiro:

67 01 50—2

Postadress:

c/o Erik Elvers
Illerstigen 28
170 71 Solna

Våra böcker (medlemspris, porto tillkommer) :

De goda ogräsen	Tillfälligt slutsåld
Gotska Sandön	75 kr
Kall ökensand	50 kr
Spetsbergen	80 kr
Tyresta	10 kr

Beställ genom

Erik Elvers
erik.elvers@gmail.com

Ordföranden har ordet

Den blomstertid nu kommer med lust och fågring stor, ja, nu är den här den här, den underbara tiden när ljuset och värmen kommer. Den skira grönskan som djupnar, alla blommor som slår ut och värmen sprider sig. Det är lika underbart varje år. Det vi har längtat efter under de många och långa vintermånaderna.

Det är mycket som nu händer i föreningen. När ni läser detta så är resenärerna till Sandön tillbaka på fastlandet, några cyklister är snart på väg mot Estland och kanske blir det en andra resa till Sandön i sommar.

Ett föredrag om Gammalsvenskby, kan det finnas ett mer aktuellt ämne, att presentera nu. Över 30 personer kom för att lyssna på Jörgen Hedman en söndags eftermiddag i april. Även om vi börjar bli till åren så är vi fortfarande aktuella.

I sommar är det planerat ett besök på Svindersvik i mitten på juli, skaldjursknytis i Skarpnäck och promenad i Djursholm under augusti. Sedan drar höstens aktiviteter igång med en jubileumsborstning i parken den 4 september. Mer om dessa aktiviteter kan du läsa längre fram i tidningen.

Jubileet fortsätter att sätta sina spår i aktiviteterna även under hösten. Vi tar tacksamt emot notiser om varför FNSiN är så bra. Vad har just du för minnen, roliga, jobbiga, spännande från åren i föreningen? Skriv ner några rader och skicka dem till nos.fnsin@gmail.com. Fundera en kort stund, ta fram pennan och skriv ner dina första tankar. Långt eller kort. För över dem till datorn och skicka in dem. Gör det nu!

Önskar eder alla en fröjdesam sommar

Eric

Nostalgifoton:

Anders Schærström: Möte med get i Härjedalen

Bente af Edholm: Floran i Sandemar

Björn Setterberg: Lettlandscyklning

Kent Hult: Göta kanal

Sara Mariasdotter: Kiviksgraven

Färöarna, som läget framstod under en påskresa 2023

Resa

Den färöiska färjan Norröna, med Smyrillines stenfalk på skorstenen, går från Hirtshals till Tórshavn och vidare till Seyðisfjørður på östra Island. Den bär framförallt frakt, men rymmer också många passagerare, med eller utan bil.

Att sitta i färjans översta salong och en hel dag se horisonten är underbart, också en grävädersdag på Nord-sjön. Det är det bästa sättet att resa till öarna. Vi var flera som i påskas hade köpt en paketresa, för ombord lördag eftermiddag, kom iland måndag morgon, fick tre nätter på rederiets Hotel Brandan och återfärd torsdag kväll. Tórshavn, Havn, tog emot med sedvanlig väta, men bjöd sedan på solsken och ett härligt vårljus. Antingen man vill resa runt eller bara strosa runt och åka stadsbuss i Havn, så kan man hinna mycket på de nästan fyra dagarna. Några av oss i gruppen för både västerut och norrut för att se på fåglar och berg. Självt var jag mest intresserad av att träffa gamla vänner.

Väder

Årsmedeltemperaturen har stigit från 6,5° till 7,0 ° sedan 1991. Vad det kan innebära för fårens bete vet inte jag, men det är viktigt att marken inte torkar ut. Jordlagret är så tunt. Julafton föll snön så ymnigt att ingen kunde ge sig ut och snön låg i år ovanligt länge. Fåren går ju ute hela året, nu, i april, var de första lammen födda. I trädgården hos skalden H.A. Djurhuus blommade vitsipporna vid hans staty. I en slänt intill var det skräpigt, men det var bara äggskal efter det att barn och vuxna i påsken rullat ägg.

Skalden H.A. Djurhuus står staty framför sitt forna hem där vitsipporna blommade. Foto: Nanna Hermansson 11.4.2023

Invånarantal

Befolkningen växer med 1% om året, nu 54 000 på öarna. Tórshavns kommun, som även omfattar de näraliggande bygderna, räknar 23 000 invånare. Många unga som både studerat och arbetat *níðri*, i Danmark, har flyttat hem. Det ställer nya krav på samhället, välfärd och förskolor räcker inte till. Som tidigare råder stor bostadsbrist och det finns få hyreshus. Överallt verkar byggen vara på gång, staden växer uppåt och utåt.

Det råder ingen arbetslöshet, utan det saknas folk. Den största gruppen som kommit utifrån är kvinnor från Filippinerna, därefter män från Polen och Rumänien samt kvinnor från Thailand.

Politik och ekonomi

Efter stor diskussion fick Färöarna 1948 självstyre inom det danska riket med lagting och landsstyre. Öarna följde inte med in i EU och frågan om självständighet lever kvar. Ekonomin byggde länge på fjärrfiske. Med danska lån till nya fartyg, kajer, fiskfabriker och annat, slutade en brant ekonomisk uppgång på 1980-talet med en krasch 1992, när bankerna krävde in pengarna. Underliga affärer, konkurser och arbetslöshet tvingade många att snabbt söka arbete utomlands, 5000 personer lämnade öarna. Med anläggningar för laxyngel på land och laxringar, eller stora nätburar, i sjön i många fjordar har den odlade laxen blivit en exportvara. På senare år har den givit Färöarna en inkomst större än den av vitfisk. Vid Island suger trålare just nu upp den lilla laxfisken lodda ur jättenot. Fisken går till mjöl, foder åt lax och gris, och det är en ryslig hantering av protein. Lodda är viktig föda för torsk och frågan om överfiskning är öppen. Inom den färöiska territorialgränsen om 200 sjömil är fisket begränsat för att inte utarma bestånden. Från det nya havsforskningsfartyget Jákup Sverre meddelades häromdagen att äntligen sågs åter stora torskar på Färöbanken. För de stora moderna trålarna är det viktigt att få fiska torsk i Barents hav, och därför gäller fortfarande de omdiskuterade avtalen med Ryssland, fick jag höra.

Efter valet före jul råder *Samgongan* en koalition av *Javnaðarflokkur*, socialister, *Tjóðveldisflokkur*, republikaner och *Framsóknarflokkur*, liberaler. *Løgmaður*, premiärminister är Aksel V. Johansen, och *løgtingsforkvinna*, ordförande, är Björt Samuelsen. Den posten har inte någon kvinna innehaft sedan allt gick åt skogen 1992. På tinget sitter 10 kvinnor och 23 män. I Tórshavn sitter eller springer åter borgmästaren, socialisten Heðin Mortensen, ett ämbete som han skött i 50 år.

Tórshavn med färjan Norröna, sett från Argir. Foto: Nanna Hermanson 13.4.2023.

Pengar, färöiska sedlar och danska mynt

Betalning med kort är vanlig som i det övriga Norden, annars med färöiska sedlar och danska mynt. Ett årligt så kallat blockstöd har lämnats från Danmark till den färöiska *landskassan*. Med fjolårets överskott i kassan eller ekonomin skall, enligt den nya färöiska budgeten, det årliga blockstödet om 642 miljoner DKK, sänkas med 25 miljoner per år under fyra år.

Flera nya tunnlar har grävts, fiskeorterna Klaksvík, Fuglafjørður och Gøta har med en otrolig tunnel förbundits med Tórshavn. I år öppnas en annan tunnel till Sandoy från västra sidan av Streymoy och diskussionen om en förlängning till Suðuroy är inte död. Dit tar det lite mer än två timmar med färja och sjön är ju ofta besvärlig. Bygderna på öar som bara nås med båt eller helikopter har svårt för att överleva. Visserligen hittar många turister till ställen som Mykines och Gásadalur, men de blir lätt så många att de stör. Nya matställen öppnas här och där. I år väntas 59 kryssningsfartyg till Havn och det ger hamnavgift, men resenärerna handlar inte något eftersom allt finns ombord. Liksom fiske är turism en osäker näring. Flygbolaget Atlantic Airways, gick med överskott i fjor och väntar rekordmånga passagerare i år.

Kultur

Stora satsningar har gjorts inom utbildning. Fróðskaparsetur Føroya, universitetet, som rymmer flera yrkesgrenar, har nu 900 studenter registrerade. Två professorer på avdelningen för färöiska, Malan Marnersdóttir och Turið Sigurðardóttir, har fått färdigt ett andra band av *Føroysk bókmenntasøga*, litteraturhistoria, och nått fram till 1939. En mycket vacker utgåva. Den årliga bokutgivningen har minskat, men rör sig kring 100 verk av olika slag, mycket är översatt från svenska. Samfundet Sverige-Färöarna har länge arbetat med att få fram en ny svensk-färöisk och färöisk-svensk ordbok. Den skall vara lätt tillgänglig på nätet hos förlaget Sprotin, liksom

Nödvändig skylt. Besökare uppmanas att visa *virðing*, respekt för bygdens invånare. Foto: Rune Bengtsson

en rad andra ordböcker. Kolla <https://sprotin.fo>. Den behövs eftersom studenterna inte, som tidigare, kan läsa svenska. Vad har hänt?

I maj firar Norðurlandahúsið, Nordens hus, sina 40 år. Det har kunnat hysa konstutställningar, färöisk dans och konferenser. Den rejäla hörsalen har varit grunden för musiklivets blomstring, all slags musik finns hos musikernas förlag, Tutl. Nyligen uppförde Føroya Symfoniorkester, som också är från 1983, den första färöiska symfonin. Konstmuseet, Listasavn Føroya, visar nu en utställning om Trons bilder i den äldsta hallen och en ny hängning av verken i de ljusa salarna som öppnades för 30 år sedan, mitt i det ekonomiska eländet. Till texterna har både frimärken och musikfiler fogats. Det är en oerhört rik samling med måleri, skulpturer, keramik och vävning. Hos grafikerna i Steinprent i Öströms hus hängs skiftande utställningar liksom i Smiðjuna. Tjóðsavn, Nationalmuseum har en ny utställning om ull, färöisk dräkt och hantverk. Till fri-luftsdelens i Hoyvík har den botaniska trädgården flyttats och det blir en oas. Flera nämnde att det är populärt att bada i viken även om sjön är kall. Akvariet vid Sandá skall utvecklas till ett nytt Oceanarium med marin forskning. Det söker en chef, bygget är ritat, men inte finansierat.

Mest generösa öppettider har Postmuseet, från 4 på morgonen till 23 på kvällen, alla dagar, hos Posta på Óðinshædd. På Sandoy finns ett fint konstmuseum och i flera bygder finns intressanta hembygdsmuseer som berättar om en forntid som ofta sträckt sig långt in på 1900-talet. Eftersom jag haft förmånen att i början av 1970-talet få arbeta på Nationalmuseum, då Føroya fornminnissavn, kan jag bara glädjas över den utveckling som skett i den färöiska museivärlden. Annars finns det mycket annat att berätta om, som det att 23 vindmøllor snurrar ovanför Tórshavn och i Vestmanna ar-

betar ett svenskt företag med tidvattenkraft och det skall vara mycket lovande. Det finns annan kraft som den att det färöiska landslaget i handboll för män vunnit över Rumänien. I kväll, 26 april, kommer de 135 som flytt från Ukraina att vara på plats i Tórshavn när hemmalaget skall spela mot Ukraina.

Färöarna vann för övrigt med 33 mot 26 och går vidare mot EM.

Nanna Hermansson

Programpunkter jag särskilt minns inför 50-årsjubileet

En medlem konstaterade någon gång att det var få föreningar som hade så många återkommande, ”traditionella”, programinslag som FNSiN. Och det är sant att en hel del årliga inslag är (kära) återseenden, men min bild av verksamheten är ändå att den är bred och ger nya insikter inom många områden. Det har också förekommit inte så få bizarra men roliga inslag som jag har svårt att tänka mig i någon annan förening – och det är ju ingen nackdel att det är kul att lära sig! Här kommer några minnen från både slätkammade och okammade aktiviteter.

Den första programpunkten jag var med på var en ugglelyssning på Norra Djurgården under första halvan av 80-talet. Vi var några personer som samlades vid Universitetet och sedan vandrade iväg mot Stora Skuggan. Vi hörde inte Pan spela, inte heller någon uggle men däremot Hemglass-bilen som körde omkring inne på Gärdet.

Inte långt därifrån lyssnade vi däremot, vid 10-tiden några tisdagskvällar ett par år senare, med framgång på Det Kollektiva Ångestskriet på Stora Lappkärrsberget.

I mitten på 90-talet luftades en teori att Upsala Högar fungerat som en kalender, genom att solen går upp eller ner i förlängningen av rät linje längs dem vid viktiga tidpunkter som t ex Valborg eller tiden för höstblotet. För att kolla om detta stämde, och som kul grej, gjorde vi några utfärder (när det inte var molnigt). Höstblots-solnedgången var i början av november som det året var mycket kall och jag tror vi återvände till Stockholm med ganska så stelfrusna tår. Soluppgången vid Valborg var omkring kl ½4 och avfärden från Stockholm omkring en timme tidigare, men som sagt, kul grej.

En av de stående aktiviteterna är runstensborstningen i Karlbergs Slottspark. Nu har den rätt många år legat i slutet av augusti men de första åren var det ett försom-

marprogram, i början av juni. Ett år sammanföll vår borstning med Krigsskolans våravslutning och i parken var det fullt med kadetter klädda i säckar som sprang omkring och jagade varandra med träsvärd. Nära stenen förbereddes middag genom grillning av köttbitar, vi fick provsmaka.

FNSiN besöker Rydbyholms slott 1987.

Den återkommande programpunkt som i första hand bör nämnas är dock resan till Gotska Sandön. De första besöken med fartyg som Tärnskär eller vintankern Mireya var före min tid i FNSiN, men jag hann uppleva landstigningsfartyget Hyna. Första resan för mig gick 1988, det har blivit många sedan dess. Ön har förändrats, inte minst Lägerplatsen där det för drygt 30 år sedan bara var få hus och båda de Tobleroneformade hyddorna var sovsalar. Husen har blivit fler, hyddorna är nu matrum och vandrarhemsrum, hyrtält har tillkommit och kokhuset är alltmer välutrustat. Sedan några år finns väl utmärkta vandringsleder, och ett gömsle har öppnats ute på Säludden. Döda Skogen i Arnagrop ser man allt mindre av – de första åren gav de sandblästrade bistra tallstammarna mig en vision av terracotta-armén, men alltfler träd har fallit och ny skog växer upp och döljer de gamla svarta stammarna. Det som är oförändrat är lugnet, de för oss besökare så idylliska Kapellänget och Gamla Gården och de kilometerlånga ofta folktomma stränderna.

Andra resor som jag deltagit i är landskapsresorna som täckt in många delar av Sverige, från Lappland och Ådalen i norr till Öland, Blekinge och Halland i söder (jag hade inte tillfälle att vara med på någon av Skåne-resorna). Flera cyklingar har det också blivit, fyra stycken på Gotland, en på Åland och den mycket tankeväckande och intressanta turen i Lettland, utmed Rigabukten från Riga till Ventspils med besök bl a vid udden Kolkarags, omnämnd (som Domesnäs) på en svensk runsten. Föreningen har också gjort många flera flerdagscyklingar, och åtskilliga dagsturer kring Stockholm.

Studiecirklar har liksom programmet i stort haft en bred spännvidd och täckt in så olika ämnen som ortnamn, fåglar och mjödbryggnig. Bredden i ämnesval gäller förstås också de otaliga föredrag som erbjudits under åren.

Text och foto: Erik Elvers

Min första ankomst till Gotska Sandön (läktring vid Sta Anna efter mycket gungig överresa så det blev 7 km vandring, för många på tomma magar)

*Picknick på Långholmen 1986.
Anders Schaerström och PeO Sundqvist*

Landskapsresa till Dalsland 2008.

Vandring från Enebyberg till Täby Kyrkby 1986.

Böcker

Marcus Wallén: Falkens flykt – och den stora evakueringen över Östersjön 1943 – 1944.

Albert Bonniers förlag, 2022. 312 sidor, Bokuspris 249 kronor

Jag har nog sagt det förut: Andra världskriget är en ousinlig källa att ösa ur. Det finns alltid fler enskilda öden och detaljer i det stora skeendet att lyfta fram. *Marcus Wallén*, ålänning med många års erfarenhet som journalist och chef på Expressen har gjort just det.

Boktiteln ”Falkens flykt” är kärnfull och intresseväckande men egentligen en aning missvisande, eftersom den syftar på en, nog så dramatisk och betydelsefull, episod i berättelsens senare del. Större delen av boken handlar emellertid om det som undertiteln säger, nämligen hur tusentals balter, särskilt estlandssvenskar flydde, och fick hjälp att fly, under krigets senare år.

I centrum för berättelsen står Ludwig Lienhard, en delvis outgrundlig, tvivelaktig person, som kom att få avgörande betydelse för att alla dessa flyende människor. Det var naturligtvis en god gärning, men hans motiv kan ha varit högst diskutabla.

Lienhard kom från Flensburg, på gränsen till Danmark, i det språkligt och kulturellt delade Sydjylland. För att göra en mycket komplex historia kort tycks han ha utvecklat ett glödande intresse för nordisk kultur och mytologi som han doktorerade på, men som också ledde honom på villospåret till nazismen och engagemang för den nordiska rasen. Han blev SS-officer och kom att tjänstgöra i Estland. Han hade tidigare lärt känna uppsatta personer i Sverige och utvecklade ett väsentligt kontaktnät såväl i det nazistiska toppskiktet som i den estlandssvenska befolkningen. Han blev t.o.m. anställd som flyktingkoordinator i Sverige, samtidigt som han tjänstgjorde i SS.

Säkert vet de estländare som flydde och deras efterkommande. Vi andra känner visserligen till krigets förlopp i stora drag, att Estland blev slagfält för Nazi-Tyskland och Sovjetunionen. Vi vet att balter, icke minst estländare, flydde över Östersjön, men vi har knappast känt till alla intriger, konspirationer och konflikter som låg bakom flykten. Förhållandet mellan ester och estlandssvenskar var inte okomplicerat. I detta livsfarliga ränkspel fick Lienhard en nyckelroll. Det är bland annat detta som Wallén har fördjupat sig i. Det är inte alltid lätt att hänga med i svängarna med alla inblandade och deras motiv, men bokens persongalleri och omfattande register underlättar.

Så småningom fann även Lienhard för gott att stanna i Sverige. Men trots sina inflytelserika kontakter och

hjälp till flyktingar var han inte önskvärd här. Sverige framstår som en svängdörr, ett tillfälligt uppehåll, för avhoppare från det kollapsade Tredje riket och Lienhard fick hjälpa en ny kategori av flyktingar. Segelfartyget *Falken* blev då den farkost som han själv och hans familj samt ett tjugotal personer med tvivelaktigt förflutet flydde på till Argentina.

Marcus Wallén har åstadkommit en imponerande dokumentation. Intervjuat personer som ännu minns, utnyttjat tidigare hemliga arkivhandlingar som nyligen blivit tillgängliga, grävt i arkiv av tidningar, brev och polisförhör. Enskilda människor får träda fram ur det summariska historiska skeendet med sina namn, känslor och motiv.

Anders Scharström

Vill du veta mer om flykten till Sverige under andra världskriget, läs gärna också:

Arnhav, Mirja: *De små båtarna och den stora flykten*.

Palmkvist, Conny: *Sundets röda nejlikor*.

Ben Love: Naturupplevelser i Skandinavien

Legind, 2021 (ca 260 sidor), översättning Johanna Holmberg.

Författaren är en brittisk författare, översättare och fotograf och har studerat skandinaviska språk. Bokens originaltitel är *Wild Guide Scandinavia* (2016).

Boken har undertiteln *De bästa naturupplevelserna i Sverige, Norge, Danmark och Island*. När jag tittade på kartan i bokens inledning som visar vilka platser som tagits med blev jag litet förvånad över ett långt stråk av punkter genom Norrlands inland, medan många andra delar av landet inte hade någon markering. Detta beror på att boken tar upp sammanlagt 23 områden (Sverige 8, Norge 7, Danmark 4, Island 4) med ett urval platser inom vart och ett. För Sverige var områdena Kiruna/Lappland (34 platser presenterade), Inlandsbanan (65), Årefjällen (34), Höga Kusten (23), Dala-Floda (29), Stockholms skärgård (53), Tjörn (28) och Österlen (32). Upplägget är praktiskt om man vill hålla sig inom ett område och få många tips om det, men med formuleringen ”de bästa naturupplevelserna” hade jag ju väntat mig t ex Gotska Sandön men för Sverige och Norge är det mycket stora delar av länderna som inte nämns.

För Danmark och Island är täckningen bättre. För Danmark är hela Jylland ett område, även om det rubriceras som Nord-Jylland, och här finns platser från Grenen på Skagen i norr till Ribe i söder.

”Naturupplevelsen” i Ribe står för delavsnittet ”Bo” och är Den gamle arrest, ett fängelse där ”de forna cellerna gjorts om till enkelt inredda rum med unik karaktär”. För Island är delområdena de fyra landsfjärdingarna SV-Island med Reykjavík, NV-Island, NÖ-Island och SÖ-Island. Inom vart och ett av dem presenteras ganska många utspridda platser, tillsammans drygt 120 st.

”Naturupplevelserna” är alltså oftast grupperade i delavsnitt (för Inlandsbanan dock i ordning längs sträckan från Mora till Gällivare, för Hurtigruten från Bergen till Kirkenes, för Bergensbanan från Oslo till Bergen med en avstickare till Flåm), t ex stränder, vattenfall, vandringar, natur & djur men också historia & kultur, forntid & tro, äta och bo.

Förutom områdesbeskrivningarna finns några avsnitt som behandlar t ex allemansrätten, bad och varma källor, (varav 6 av de 10 utvalda är isländska), kanot- och kajakäventyr, fornminnen och kyrkor samt lokala rätter och naturens skafferier.

Boken ger alltså en hel del tips, även om alla alltså inte ryms under titeln naturupplevelser.

Beteckningen ”hot tub” för heta kar i isländska bad används tyvärr några gånger (t ex ”en stor, delvis naturlig hot tub” i Hákarlavogur, ”tre träklädda hot tubs” i Dranganes).

Erik Ehlers

Andrew Taylor: Böcker som förändrade världen

Ordalaget, 2021 (ca 300 sidor; originalet utkom 2008), översättning Ulrika Junker Miranda.

Boken anknyter till FNSiNs intresseområden natur och samhälle, däremot inte nämnvärt till Norden med undantag för Linnés Systema naturae.

Bokens underrubrik De viktigaste böckerna genom tiderna är storvulen, men författaren understryker i inledningen att urvalet i sådana här topplistor alltid är subjektivt och hävdar att de 50 böcker han valt ut ”definitivt bidragit till att världen idag ser ut som den gör”. Han framhåller också att även om svärdet vinner på kort sikt är det böckerna och idéerna de framför som ändrar världen i ett längre perspektiv.

Kapiteln om de olika böckerna innehåller en presentation av dem, ett kort textutdrag och fakta om författarens liv.

De valda verken kommer från många former av litteratur. Här finns Samtalen med Konfucius, Bibeln och Koranen, skönlitteratur från Iliaden till Harry Potter och de vises sten, vetenskapliga verk som Principia Mathematica, Om arternas uppkomst, Den speciella och den allmänna relativitetsteorin och Tyst vår och direkt samhällsinriktade som Platons Staten,

Machiavellis Fursten, John Stuart Mills Om friheten, Kommunistiska manifestet och Citat av ordförande Mao. Min kamp har inte fått något eget kapitel men nämns under Sions vises protokoll. Även Ptolemaios’ Vägledning inom geografin och Mercators Atlas finns med, liksom Telefonkatalogen!

Det är alltså en betydande bredd i urvalet, men det finns en slagsida i urvalet mot Storbritannien och Förenta Staterna, ca 20 av verken kommer därifrån. Naturligtvis når ett verk på ett stort språk som engelska eller, på sin tid, latin ut bättre än ett skrivet på ett mindre språk, men även om Wordsworths och Coleridges Lyriska ballader öppnade vägen för romantiken är jag tveksam till om de förändrade världen. Likaså påverkade En studie i rött genren detektivromaner kraftigt, men ändrade den världen? Andra skönlitterära verk som tas upp menar jag bättre passar in under den rubriken, som Onkel Toms stuga, Det andra könet eller 1984 som väckt opinion, och detsamma gäller Tyst vår.

Man kan, petigt, säga att upptäckten av att jorden kretsar runt solen och inte tvärtom eller av gravitationen inte förändrade världen, de förhållandena gällde även före Galilei eller Newton, men insikten om hur det förhåller sig öppnade i sin tur dörren för förändringar som påverkat våra liv.

Jag känner mig kliven inför boken. Ännu mera än i några andra böcker med samma upplägg som jag anmält i NOS (t ex 101 svenska öar du måste se innan du dör i nr 4/2021) känner jag subjektiviteten i urvalet, och här är jag också i en del fall tveksam till om verken hör hemma under bokens rubrik. På plussidan är att man får överskådliga presentationer både av verken och författarna, som i en del fall lockar till att närmare bekanta sig med dem.

Erik Ehlers

Sara Hedrenius: ”...det ser illa ut” Estonia-katastrofen 28 september 1994.

(2022) Andreasson Förlag. 278 sidor, Bokus-pris 287 kr.

När jag börjat läsa den här boken tänkte jag att den kan jag inte bedöma. Ämnet är alltför unikt, komplicerat och smärtsamt. Men – det är en bok som inte får passera oläst och obemärkt.

Varför dras man till den här boken? Naturligtvis inte av lust. Men efter alla dessa år och alla andra olyckor som sedan drabbat världen är det något högst otillfredsställande att just orsaken till Estonias förlisning aldrig blivit klarlagd.

Sara Hedrenius (SH) var en av de överlevande från Estoniakatastrofen som blev kända genom medierna. Hon var 20 år när den inträffade. Nu, snart 29 år senare, är hon psykolog och arbetar inom Röda Korset med

kris- och katastrofhantering. Hon har gjort insatser efter tsunamikatastrofen i Thailand 2004 och massakern på Utøya 2011. Hon har skaffat sig en alldeles särskild kompetens för att, i förening med personliga erfarenheter, angripa det här ämnet. Och det gör hon med besked. Kritik riktas åt flera håll.

Regeringars och enskilda ministrars beteenden ifrågasätts. Generaldirektören för Statens haverikommission, får hård kritik, liksom Sjöfartsverkets chefsjurist.

Mot bakgrund av sina egna iakttagelser har SH intervjuat och samtalat med andra överlevande. Hon har gått igenom de officiella rapporterna och funnit stora brister. Den gemensamma haverikommissionens rapport finner hon ”krånglig och otydlig”. Det förekom splittring och avhopp inom kommissionen. Många överlevande är skeptiska till rapporten. Ett etiskt råd tillsattes men kom fram till slutsatser som enligt SH är högst diskutabla.

Många teorier, många vittnesuppgifter har inte beaktats. Det har förekommit påståenden om jäv, censur och eventuellt sabotage som inte utretts. Föremål har kastats tillbaka i havet.

Hur var det med de där militärfordonen som lastades ombord? Jodå, de får ett helt kapitel, och SH har nyligen kunnat gräva fram intressanta omständigheter. Hovrättspresidenten Hirschfeldt som skulle utreda saken fick ett alltför snävt uppdrag.

Den bestående oklarheten om Estonia skadar tilliten till samhället, menar hon, som en bland flera omskakande händelser som förblivit höljda i dunkel: DC3:an som sköts ner 1952, mordet på Olof Palme, oklarheten kring Raoul Wallenberg.

Hantering av Estoniakatastrofen framstår enligt Sara Hedrenius som ”ett skolboksexempel på hur man inte ska göra”, men hon tycks trots allt hysa hopp om att sekretessen ska lätta och att obeaktade vittnesuppgifter ska tas på allvar. Men det brådskar. Hennes bok måste följas upp av dem som har förmågan.

Det finns avsnitt och enskildheter – minnesbilder och samtal med andra överlevande och sörjande – som är obehagliga. För att förstå skeendet kunde en ritning av fartyget ha underlättat för läsaren. Jag lägger i alla fall ifrån mig boken med övertygelsen att det är mycket mer än fartyget som bör komma upp till ytan.

Anders Scharström

NOS-läsare!

"Har du själv läst en bok du vill tipsa NOS-läsarna om, eller kanske avråda dem från? Skriv gärna en liten text om den! Alla bidrag är välkomna."

Hur gick det?

Träden och vi

Forstmästaren Kåre Pihlström från Raseborg i finländska Nyland gästade oss en kväll i mars för att berätta om sin bok *Träden och vi*.

Boken berättar om 15 trädarter eller snarare artgrupper. Här finns rent botaniska beskrivningar av arterna, men framställningen handlar i hög grad om ”oss” och träden, hur vi människor lever och alltid har levt med träd, hur vi drar nytta av dem. Träden följer oss genom livet, materiellt och praktiskt, känslomässigt och andligt. Träden finns i konst, sagor, och litteratur. Vi har använt dem till byggnader, möbler, tjärbränning. Det har hänt att vi använt dem till barkbröd.

Kåre Pihlström berättade om hur kunskaper om träd och trämaterial har fallit i glömska och kommit i skymundan för alla våra nutida konstgjorda material. I framtiden kan vi komma att använda trä allt oftare till hus – och till kläder.

Det blev alltså ett mångsidigt föredrag om ett ämne som vi alla kan förhålla oss till och som därför framkallade frågor och kommentarer från åhörarna.

Och boken tar man gärna fram, läser inte nödvändigtvis i en följd men slår upp och fördjupar sig om något träslag eller dess användning. Det är dessutom en vacker bok, rikt illustrerad med färgbilder och teckningar – landskap och närbilder av stammar, blad och barr, kottar och bär samt inte minst föremål tillverkade av olika träslag.

FNSiN köpte några exemplar av boken som vi nu kan sälja vidare. Två exemplar finns kvar, à 300 kronor. Intresserad? Vänd dig till mig,

Anders Scharström

(anders.schaerstrom@telia.com; 070 693 91 28)

Promenad på Skogskyrkogården

Den 30 mars, en fin vinterdag med mycket snö, promenerade vi guidade av Eva Innings på denna vackra begravningsplats. Vi passerade alla de 5 kapellen samt besökscentret - alla stängda för besökare denna dag.

Två gravar är markerade med namn på besökskartan: Gunnar Asplunds och Greta Garbos. Asplund har en enkel gravsten vid Skogskapellet, Greta Garbo ett eget ”trädgårdsrum”. En trappa leder till en kulle och där står en välpolerad rosa sten med endast hennes namnteckning i guld.

Endast två deltagare, några intresserade hade fått förhinder, så Eva, bussig som hon är, gjorde en ny vandring lite senare.

Soili Bisi-Ström

Gammalsvenskby mitt i kriget

Vågar vi testa ett föredrag på en söndagseftermiddag, kl 16 undrade styrelsen, och bestämde sig sedan för att prova. Ämnet är ju intressant och aktuellt och föredragshållaren en känd expert på ämnet.

Det blev ett lyckat arrangemang: över 30 personer kom, fikade, minglade och lyssnade sedan på Jörgen Hedman som gav oss en gedigen och heltäckande föreläsning med kartor och foton om Ukrainasvenskarnas öden genom århundranden, från 1700-talet fram till idag då kriget åter har kommit till byn. Många har flytt och de några hundra som är kvar måste förhålla sig till ockupationsstyret.

Soili Bisi-Ström

Jörgen Hedman tackas för föredraget av Anders Schaerström.

Foto: Bente af Edholm

Bergianska Trädgården 20 april

Vi var åtta personer som följde med Eva Innings på årets vandring. Som alltid var den trevlig och lärorik, och vädret var strålande.

Vi började med att från Frescati Koloniförening norrut fram till Brunnsviken och pumpstationen som försåg trädgården med vatten ända fram till slutet av 1950-talet. Vattnet i Brunnsviken hade då blivit för salt, till följd av att Ålkistan, förbindelsen till Saltsjön, öppnats nästan 100 år tidigare.

På vägen såg vi bl a vårblommor som porslinshyacint. Åtskilliga träd beundrades, t ex ginkoträdet, äppelträdsallén och en ovanligt storvuxen al. En del träd hade varit illa under vintern med den tunga snön som brutit av grenar.

Vi fortsatte till den rofyllda japanska dammen, där vi fick lära oss att bron fått sin lustiga form med ett speciellt syfte, att förvillra de spöken som följer efter vandrare. Det var inte bara vi som njöt av dammen, utan även en brunand som sam i den.

Ett mycket varmt tack till Eva!

Erik Elvers

Nu hade Erik lämnat oss och Eva Innings fortsätter :

I Japanska dammen beundrade vi trollhasselns gula blommor och sedan fortsatte vi mot Rhododendrondalen. Där fann vi massor av små söta dvärgcyklamen, som lyste i olika rosa nyanser. Vi fortsatte utefter stranden och plötsligt hade vi bekväma bänkar och ett bord framför oss. Där, med utsikt över Hagaparken, intog vi vår matsäck. Till vår överraskning dök ytterligare tre FNSiN:are upp, så nu var vi tio blomstervänner, som njöt av Bergianska trädgårdens vårblommor. Från rastplatsen var det inte långt till tibasten, en liten buske, som blommade för fullt. På vägen till Victoriahuset gladdes vi av blommande nunneört, vårlök, svalört, porslinshyacint m.fl vårblommor. Dock var vintergäcken i söderläge framför Bleket helt utblommad. Vi fortsatte förbi Victoriahuset utefter vattnet och nu var spänningen stor – skulle pestskräpen stå i blom? Och det gjorde den! Alla plantorna var lika stora och med de stora rosa blommorna perfekt utslagna.

Där skildes gruppen och endast de fyra mest engagerade gick upp till Naturens Hus. Inte långt från huset i en slänt växer en stor lönn. Hade lönnens spännande blommor slagit ut? Det hade de tyvärr inte, men vi måste ändå konstatera att vår vandring hade varit mycket lyckad.

Eva Innings

Vårkväll vid Brunnsviken och i Ulriksdal

Blott fem kilometer från Sergels Torg ligger Kvarnkullen i Solna där backsipporna blommar för fullt.

Erik Elvers bjöd oss på sin traditionella vårvandring (den 27:e i ordningen) på fredagskvällen den 5 maj. Det var en vacker kväll med sol och lövsprickning.

Vi var tolv deltagare vid starten intill tunnelbanan i Bergshamra.

Tre timmar senare hade vi tillryggalagt sju kilometer eller elvatusen steg.

Biblioteket på torget ser ut som en uppslagen bok.

Det står kvar tack vare enveten kamp och har sen tio år en livaktig vänförening.

Vi passerar kyrkan, som några liknar vid ett kärnkraftverk, ett fyrkantigt cementblock, numera K-märkt. Vid kontorsbyggnaden, som ligger tvärs över den sexförliga Bergshamraleden, stannar Erik till för att förtälja om att det tidigare var försäkringsbolaget Skandia, numera If... I södra delen av stadsdelen fanns tidigare högspänningsledningar, som folkopinionen tvingade Vattenfall att gräva ner trettio meter under jorden. Vi passerade gamla Frökontrollanstalten och äppellunden, som vid blomning påminner om Nangiala. Carl Malmsten bodde alldeles i närheten.

Vi stannar utanför MC-klubben Stubborns lada och tittar ut mot Brunnsviken och uppför den av vitsippor översållade kullen, där "den svenske Mozart" ligger begravd sen 1792. "Här det jordiska av Kraus, det himmelska lever i hans toner" står det på gravstenen, som är en av fyra privata begravningsplatser runt sjön. Liljekonvaljbladen är redan decimeterhöga och slånbärsbusken blommar i bergsskrevorna utmed sjön.

Brunnsviken är en del av havet sen man sprängde 1863 och skapade Ålkistan, så att båtar kom in och kunde hämta sand från grusåsen i norra delen. Vattennivån sjönk då med två meter. "Man kan simma härifrån till Australien, om man bara håller på tillräckligt länge", hävdar Erik.

Vi passerar Kafé Sjöstugan (öppet 11 - 17) där det pågår en jazzkonsert och passerar de nyanlagda odlingslotterna. Hur det går med dem vet vi inte, därför att det stora kontorshuset har köpts av Fortifikationsverket, som ska anlägga det nationella Cybersäkerhetscentrat i byggnaden. Då lär områdena omkring spärras av.

Vi passerar ännu ett koloniområde och en handelsträdgård, före bestigningen av Kvarnkullen. Det är det väl värt ty utsikten in mot Stockholm är fin och här växer det backsippor i mängd. Här över rullstensåsen gick Gustav Vasas liktåg mot Uppsala 1560. Det syns en tydlig gräns i vegetationen mellan den ursprungliga åsen och den del, som återställdes med schaktmassor från Norrmalm.

Nu leder oss Erik genom bokskog och över gravfält, där får och hästar betar, förbi Prippts vattenkälla och smedjan i slottsparken. Längs Igelbäcken, där grönlinsen simmar, finns en blommande tibastbuske. Det är rosa små blommor på bar kvist och giftiga. Förr lade man in tibast i köttbitar för att på så sätt döda vargar. Igelbäcken har sin upprinnelse i Säbysjön och ringlar sig tio kilometer genom fem kommuner och välkomnas vid utloppet av bron som två morianer håller upp med sitt nät. Den kom dit 1863. Nyligen sågs en häger stå blickstill i vattnet och speja.

Ulriksdals slott med sin barockträdgård lämnar vi för att passera blommande magnolia och tittar på slottskapellet, som ritats av Scholander 1860 efter en förebild i Venedig.

I karpdammen speglar sig rokokoteatern Confidencen,

som Kjerstin Dellert så förtjänstfullt räddade 1976 till fortsatt existens.

Någon kattuggla såg vi aldrig i lindallén, men den finns där. Längre upp i backen förnimmer vi en härlig tjärdoft. Den kommer från det nyanlagda staketet, som omgärdar Invalidkyrkogården. Den upprättades 1824 och den sista begravningen skedde 1905. Slottet var vårdhem för krigsveteraner från kriget 1788 till 1814, totalt 382 personer, varav tvåhundra begravdes här, där koltrastar sjunger för full hals och påskliljor och till och med gullvivor ger färg åt naturen.

Tack Erik för en synnerligen trevlig vandring.

Peter Lamming

Confidencen i skymningen.

Foto: Peter Lamming

Tibast

Foto: Claes Göran Ström

Gamla stan – vandring

Hur kunde en grushög från senaste istiden utvecklas till Sveriges maktcentrum?

Det naturgivna läget och människors behov av logistik, handel och försvar ger början till svaret. Genom tiden handlar det också om hur naturens förutsättningar samt människors intressen och makt utvecklas.

Anders Fridfeldt besitter inte enbart sakkunskaper utan sätter också in dem i det geografiska synsättet, alltså ett synsätt som väver samman natur och samhälle, de naturgivna förutsättningarna på en plats och människors behov och strävanden, samt inte minst hur omständigheterna förändras med tiden.

Landhöjningen – eller, snarare, strandförskjutningen – gjorde det efter hand möjligt att utvidga bebyggelsen, och gatunätets karaktär förändrades. Men problemfritt har det inte varit. Det går att avläsa hur sättningar i marken har satt spår i väggar och fönsterbågar.

Vapensköldar och andra utsmyckningar i fasaderna berättar om makt och rikedom. Andra minnen talar om fattigdom. Det finns oändligt många detaljer som man lätt förbiser men som har förklaringar. Det kan vara en port som verkar skev, men det finns en avsikt. T.o.m. skillnader i stenläggningen är rationell.

Vår upplevelse (denna lördag i april) började i 20-gradigt solsken samt i en kakofoni av tal, rop, sång, musik och slammer från vimlet på Stortorget men fortsatte sedan i grändernas något lugnare ljudmiljö.

Vi blev 14 deltagare, varav 11 från FNSiN och ett par geografilärare. Vandringen tog längre tid än de planerade två timmarna. Anders Fridfeldt hade mycket att dela med sig av och deltagarnas många frågor, kommentarer och egna berättelser vittnade om starkt intresse.

Anders Scharström

Nåntuna Lund och Nåntuna skog

Barbro Ulén lät oss även i år följa med på en vandring i Uppsalatrakten. Den här gången tog vi buss till Kuggbro och gick en av Linné-stigarna till naturreservatet vid Nåntuna, varifrån vi återvände till Sävjaån / Fyrisån och förbi Kungsängen med många kungsängsliljor i blom tillbaka in till Uppsala och avslutade med lunch på *Jorden är blå som en apelsin*. Både vandringen och caféet trevliga upplevelser!

Vi var bara fyra deltagare, fler hade velat gå med men av olika skäl inte kunnat denna gång. Vi gick i Linnés fotspår, men till skillnad från hans vandringar utan musikkår. Inledningsvis passerade vi en hästgård där vi till vår överraskning såg en vagn märkt Flakkari och Týr frá Hraunbæ, men sedan att vagnen även var märkt islandshästar.

Det var gott om vårblommor, alltså blåsippor (några av dem klarröda), förstås mycket vitsippor varav en del med dubbla uppsättningar kronblad, gullvivor, backskärvfrö, harsyra och kabbeleka för att nämna några.

Några fjärilar, ett par vipor och från tåget hade vi sett en trana nära Knivsta.

Caféet med det förbryllande namnet erbjuder frukost hela dagen, och vi tre som utnyttjade det valde peruansk, syrisk och holländsk. Flera alternativ fanns!

Ett varmt tack till Barbro som mycket generöst delar med sig av sin stora kännedom om natur och samhälle i och kring Upsala! Vi ser fram mot nästa år!

Erik Elvers

Åkeshov arboretum och Judarnskogen

Efter en något tveksam vår kom en ljuvlig eftermiddag mitt i maj, när det blommade som mest, alla fåglar sjöng och solen lyste varmt. Efter hand strömmade förväntansfulla deltagare till Åkeshov, började mingla och picknicken vid långbordet i den lugna, stimulerande miljön.

Tolv tipsfrågor med nordiska teman var upphängda längs ett stängsel, och deltagarna tog ivrigt itu med dessa.

Så kom landskapsarkitekten Alf Orvesten från LAND arkitektur AB och höll ett mycket sakkunnigt föredrag om hur arboretet, som anlades 1998, har rustats upp och förnyats. 64 träarter, örter, buskar och lökväxter ska främja biologisk mångfald. Så kallade ”fauna-depåer” ska göra insektslivet rikare.

Sedan ledde Gunnel Wallén en vandring i Judarns naturreservat. Hon riktade vår uppmärksamhet på De Geer-moräner och ett mystiskt altare, en naturlig formation där någon, kanske i forntiden, byggt en liten trappa. I dammarna upptäckte vi salamandrar och en snok—som just fångat en salamander. Tysta platser är sällsynta i den värld, där vi tillbringar våra vardagar. Under vandringen runt sjön kom vi till ett sådant ställe, en ”tyst plats”, där fågelsången överröstade eventuellt avlägset motorbrus.

Sammanlagt kom 27) deltagare från FNSiN, Föreningen Norden och Sverigefinska bildkonstnärernas förening Suomiart. Särskilt glädjande var att alla generationer lockats, även 4 barn tycktes trivas. Det var ett tillfälle att umgås, upptäcka en plats att återvända till, lära sig något, rentav få nya bekanta. Det behöver vi mer av. Särskilt tack till Outi Tuomaala, som tog initiativet, och till Gunnel Wallén, som ledde vandringen.

Anders Scharström

Jubileumsvandring i Tyresta

Den 20 maj var det dags för jubileumsvandringen i Tyresta ledd av Claes Göran Ström.

Några av oss vandrade först från hållplatsen Svartbäck-
en till början av Urskogsstigen och några åkte direkt till Tyresta by och anslöt därifrån. Vi var totalt tolv medlemmar som deltog i vandringen på Urskogsstigen. Det är en ganska lättgången slinga med flera informations-
skyltar så man kan lära sig mycket om naturen och platsens historia. Man kan också lyssna på information i mobilen genom QR-koder.

Här är naturen orörd. En del av tallarna i Tyresta är över 400 år gamla. För ca tiotusen år sedan var Tyresta en skärgård.

Tyresta är bevarat till stor del tack vare Emma Sofia Dahlgren som bevarade skogen hon ägde i stället för att låta avverka den som många andra.

När vi hade gått Urskogsstigen tittade vi på runristningen på en stenhäll i Tyresta by. Sedan fikade vi och vi hann även se en film om Tyresta som startades när vi bad om det i Naturum.

Det var fint väder och trevlig stämning på utflykten.

Nina Bobigas

Foto: Claes Göran Ström

Program

BESÖK PÅ SVINDERSVIK MED VISNING AV SOMMARNÖJET

Lördag 15 juli kl. 10

Vi tar SL pendelbåt 80 från Nybroplan kl. 10 och kommer fram till Nacka Strand kl. 10:34. Därifrån går vi drygt två kilometer längs vattnet till Svindersvik, där vi går på en visning av byggnaden från 1740-talet med välbevarad inredning kl. 13. Sen kan vi fika på Svindersviks Bryggghus och efter det vandra till Slussen eller ta bussen vid en lämplig hållplats på vägen.

Om ni köper jubileumskortet för 250 kr i förväg och meddelar mig det kan jag boka tid åt er för visningen. Kortet kan köpas på Nordiska Museet eller på nätet och gäller på Nordiska museet, Svindersvik sommarnöje, Julita gård, Tyresö slott och Härkebergakaplansgård.

Anmäl er till min e-post nina_bohigas@hotmail.com eller tel. 070-454 77 24 senast 4 juli om jag ska boka plats på visningen åt er.

Om ni inte vill köpa jubileumskort får ni köpa entrébiljett för 16 juli kl.13 själva på nätet. Dag och tid kan komma att ändras på grund av väder eller förhinder. Köpt entrébiljett kan bokas om.

PARKTEATER : SARA AJNNAK

Galärparken på Djurgården torsdag 27 juli kl. 17

Samisk musik.

”Med gränslösa toner väver Sara Ajnakk samman historia med nutid och banar nya vägar för den samiska musiken. Urtoner, samtida texter, elektroniska ljudlandskap och jojk blandas lekfullt” - citat från Parkteaterns program.

Konserten börjar kl 18, men till Parkteatern bör man komma tidigare för att få plats. Ta med middagen så äter vi och umgås i väntan på konserten. Det är bra att ha med egen stol eller filt som reserv ifall man inte skulle få plats.”

Ingen föranmälan.

Ev frågor till Soili Bisi-Ström tel 072 992 16 69

ESTLAND—CYKELFÄRD,

17—25 augusti

Den sedan några år tillbaka planerade färden per cykel i Estland, som blivit förhindrad bland annat av det där Viruset, kommer att genomföras i sommar .

Erik Elvers

SKALDJURSKNYTIS

Lördag 26 augusti kl 14

Plats: Kolonilott 50 Klematisvägen 7
i Skarpnäck.

Ta buss 816 från Gullmarsplan ca 10 min till Skarpnäcks koloniområde följt av en kort promenad.

Ta med skaldjur plus dryck!

Vi sitter utomhus så kläder efter väder.

Föranmälan till Anders Tunevi,
anders@anderstunevi.se eller tel. 070-568 35 13
senast onsdag 23.8

BANVALLSPROMENAD I DJURSHOLM

Måndag 28 augusti

Samling på busstationen vid Danderyds sjukhus,
läge B, buss 601, kl 9.37

En mycket lättgången promenad längs Gamla Roslagsbanans banvall från Svalnäs till Djursholms Ösby.

I Svalnäs har man återskapat en naturpark med ängsmark som visar hur Djursholms öppna skogslandskap såg ut fram till 1800-talet. Vi går ca 4 km och tar en rast, så ta med fika.

Kläder efter väder. Ingen föranmälan. Ev frågor besvaras av Mikael Johansson, e-post: swoosh 695@gmail.com

JUBILEUMSBORSTNING

Måndag 4 september kl 16.30

Dags för den årliga tillsynen av runstenen i Karlbergs Slottspark som FNSiN är fadder för sedan drygt 25 år, tack vare våra uppskattade medlemmar Ola och Pia Eriksson.

De första åren borstade vi på våren, men sedan ganska länge har det varit en programpunkt kring månadsskiftet augusti / september och väl alla år kombinerad med en gemytlig samvaro efter väl förrättat värv.

Ett år råkade vi ha fått kontakt med en tysk runolog som för sina studier bodde ett halvår i Sverige, och hon deltog med glädje i borstningen.

Vi träffas vid SO hörnet av Karlbergs Slott (sjösidan, närmast gång vägen från Birkastan) och går tillsammans till stenen i parken för att se hur den mår och försiktigt ta bort ev lavar och mossor.

Liten picknick efteråt!

Ev frågor kan ställas till Erik Elvers,
erik.elvers@gmail.com eller sms 073 852 63 99

Obs!: Föranmälan senast fredag 1 sept, datum kan behöva ändras om det är föreläsning på Universitetet den tänkta tiden vilket jag inte vet förrän i slutet av juli.

VANDRING I ÅKESHOV

Onsdag 13 september klockan 11.00

med Eva Innings och Gunnel Wallén.

Vi samlas utanför Åkeshovs T-banestation och går sedan den korta vägen till Åkeshovs arboretum. Arboretet har nyligen rustats upp och fått nya stiliga namnskyltar. Vi går runt och njuter av trädens olika former och säkert lär vi oss känna igen några nya träd.

Vi lämnar arboretet och Gunnel tar vid.

Ett stenkast från Åkeshovs arboretum ligger Åkeshovs Slott. Godset finns omnämnt från 1400-talet och har haft många ägare fram till i dag. Vi tittar på slottet och tillhörande orangeri. Strax intill slottet finns rester av en kastal, som kan vara medeltida. Nutida är i allafall en runristning, som vi finner några meter därifrån.

En mjölnarstuga och ett smedhus kan vi se en liten bit från slottet. Där har tidigare även legat en kvarn.

Ingen föranmälan behövs. Ta gärna med matsäck!

Har du frågor så kontakta Eva Innings 070 491 67 14 eller Gunnel Wallén, gunnel.wallén44@gmail.com.

GOTSKA SANDÖN I SOMMAR

En resa till Gotska Sandön genomförs när detta nummer av NOS ska gå i tryck. Men som vanligt är det svårt att hitta tider som passar alla intresserade.

Därför kan vi göra ett nytt försök senare i sommar, i senare delen av juli eller tidiga augusti.

I skrivande stund har jag inte undersökt hur det ligger till med lediga platser på båt och lägerplats, men det kan vi alla göra på <https://www.sandoresor.se/>.

Var och en kan, som ni väl vet, även boka själv på den adressen. Men om vi kan hitta en tid som passar alla eller några av oss, och ni vill dela rum/tält, så kan vi försöka samordna.

Hör gärna av dig till mig, Anders Schærström
(anders.schaerstrom@telia.com; 070 693 91 28)

Tänkvärt

I morgon blåser morgondagens vind

(Gammalt talesätt på Gotska Sandön)

Avsändare: Föreningen Natur och Samhälle i Norden
c/o Erik Elvers Illerstigen 28, 170 71 SOLNA

